

Les bones lletres del segle valencià

i que provoca un trasbals en la situació coneguda: l'arribada de Maria, una xica de divuit anys, també amb síndrome de Down, filla de la dona de fer feines de la casa, l'Anita. Ja tenim el primer gir de la història.

L'arribada de l'amor i, per extensió, del desig, trasbalsa, com passaria en qualsevol altra novel·la, aquesta quotidianitat que ja penjava perillosament d'un fil. Pol es transforma per poder estar a l'alçada de les circumstàncies. Entre altres coses, s'aprima, deixa de dir-li «Mertè» a la germana i li diu amb veu clara i ferma «Mercè», aprèn a tornar a casa sol cada dia del taller on passa moltes hores, etc. Tots aquests signes externs evidencien un canvi intern molt important per al personatge, canvi del qual només sembla adonar-se amb preocupació la seua germana. És en el moment en què Pol es consciencia del que li està passant i intenta expressar-ho i reivindicar el seu dret a viure amb tota la plenitud possible aquesta història d'amor, quan evidentment es desencadena la tragèdia. L'autoritarisme, el conflicte de classes, la hipocresia social i, en definitiva, la insensibilitat són els ingredients que completen aquest esquelet argumental.

Però no només, sinó que n'hi ha un altre, d'ingredient important, i que l'autora també ha volgut destacar en parlar de la seua novel·la, parlem de l'humor. Les situacions còmiques, grotesques, mig esperpèntiques se succeeixen en la novel·la i provoquen en el lector algun que altre esclafit memorable. L'humor, però també la ironia, que estan presents al llarg de tota l'obra, representen un mecanisme de distanciament necessari d'una realitat familiar mesquina i buida. Aquest distanciament és un dels artificis literaris més ben aconseguits en la novel·la i només és possible perquè és posat *en boca* d'un personatge adolescent, aparentment ingenu, que per les circumstàncies que li ha tocat viure es mira el món adult molt críticament: «però si et diuen una mentida mirant-te als ulls, i et quadrupliquen l'edat, no pots fer-hi res de res» (pàg. 17). De l'encaix entre el personatge de la Mercè i la veu narrativa que encarna, de l'efecte catàrtic o no del final novel·lesc i de les errades gramaticals constants que conté l'edició en podem parlar un altre dia.

Isabel Clara Moll Soldevila

Víctor Labrado
El segle valencià
Bromera, Alzira, 2007
137 pàgs.

La primera virtut d'*El segle valencià* és la seva admirable calma expositiva, lliure de pedanteries i d'exhibicions personalistes. A les seccions dels grans magatzems literaris a què fa al·lusió el joc de paraules del títol, hi trobem Antoni Canals (pàgs. 9-30), Jordi de Sant Jordi (pàgs. 31-70), Ausiàs March (pàgs. 71-94) i Joanot Martorell (pàgs. 95-137). Les pàgines que es dediquen als poetes són les més atractives, perquè el mètode crític de l'autor, que consisteix a anar trenant les paraules del text estudiant amb reflexions personals i una tria molt ben pensada del que ha dit la crítica i del que poden aportar noves fonts novament espigolades per ell, s'adiu força amb el comentari poètic.

D'Antoni Canals es comenta el punt de la suposada diferència entre català i valencià que hauria expressat a la dedicatòria de la versió dels *Fets i dits memorables* de Valeri Màxim, de 1395. El recorregut de Labrado pels alts i baixos de les opinions expressades al respecte per Riquer, Fuster, Rubió o Sanchis Guarner desemboca en una reordenació ajustada de conceptes. Hi anem d'una errada visió d'història de la llengua i dels seus dialectes en sentit contemporani a una més precisa discussió sobre l'estil i la funció de les traduccions a la baixa edat mitjana. D'altra banda, no s'ha pogut descriure cap diferència real entre la llengua de Canals i la del barceloní Bernat Metge.

La recreació biogràfica de la vida d'un autor medieval, amb la conseqüent immersió en el que hauria pogut ser la seva experiència vital, és tècnicament diferent de la construcció d'un esquema cronològic per a la datació de la seva obra. Aquí és on es podria no subscriure algunes de les aportacions de Labrado que, tot i la seva eficaç voluntat

de contextualitzar, es decanta sovint més cap a la primera actitud que no pas cap a una asèpsia filològica més exigent. En el cas de Jordi de Sant Jordi el biografisme resulta operatiu en la mesura que les dades que hem anat descobrint sobre els seus orígens (era fill de conversos musulmans) i el favor obtingut del Magnànim, abans de i durant l'episodi napolità, s'inscriuen en un temps brevíssim i els poemes que tenim són francament pocs. Caldria, però, tenir present que l'anàlisi del manuscrit Vega-Aguiló indica que la producció perduda del poeta duplica com a mínim la conservada i que «Desert d'amics», la súplica del poeta al rei per al seu alliberament, desplega i enriqueix una vella recepta de petició al protector. Jo hi rebaixaria un punt la impressió d'individualisme.

«Veles e vents», malgrat la fascinació que exerceixen les imatges marineres, no és un poema fàcil. La il·lació del discurs fa alguns salts que els sobreentesos entre March i el seu públic suplien sense problemes, per a la nostra frustració com a crítics. Em sento còmoda en totes les observacions de Labrado, llevat de quan afirma que «el poema 46 no es pot deslligar de la biografia de March», sobretot si per biografia s'entén la correspondència de la seqüència de Pagès amb els anys de la vida real del poeta, com volia Joan Ferraté. El problema va més enllà, perquè entremig hi ha la transmissió de l'obra de March, amb la confecció d'un model ordenat del cançoner del poeta, eixida del primer cercle de lectors cortesans dels temps de Pere Torroella. No passa res greu: només que hem d'adaptar les nostres lectures a uns plantejaments tècnics més precisos i afinats.

Pel que fa als episodis del festeig de Tirant i Carmesina, amb les timideses de l'un, l'honestedat de l'altra i la malícia de Plaerdemavida, Labrado aporta algunes noves fonts preses de dietaris contemporanis (especialment pàgs. 120-121), que ajuden a situar Martorell i la seva novel·la en l'horitzó cortesà en què es movien, alhora que mostren la seva ponderació i finor com a lector. Això mateix és el que cal dir de l'exploració que duu a terme Labrado sobre el rerefons folklòric de la figura del rei Escariano.

El segle valencià és intel·ligent, amè i formatiu. Una autèntica raresa en els temps que corren.

Lola Badia